

Список використаних джерел

1. "Формування системи стратегічного планування і прогнозування у сфері національної безпеки України". Аналітична записка / Відділ проблем національної безпеки (О.О. Резнікова, В.Ю. Цюкало) № 20, Серія «Національна безпека».
2. Аскарів В. Х. Нові підходи до організації системи оборонного планування в Збройних Силах України [Електронний ресурс] / В. Х. Аскарів, С. С. Масловський. – Режим доступу : <http://defpol.org.ua/site/index.php/ru/arhiv/obonoglyad/1709-2010-04-08-10-45-34>.
3. Defence Capability Development Manual 2006 [Електронний ресурс] / Australian Government, Department of Defence. – Режим доступу : www.defence.gov.au/publications/dcdm.pdf.
4. Оборонный менеджмент, Ознакомление. Под ред. Г. Букур-Марку и др. – Женева-Киев, 2011. – С. 75.
5. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. – К.: НІСД, 2010. – 288 с.
6. Актуальні питання нормативно-правового забезпечення технічного регулювання у будівельній галузі сфери національної безпеки України / Михальченко С.В, Гетун Г.В, Товбич В.В. // Сучасні проблеми технічного регулювання в будівництві. Вип. № 2. – К. : КНУБА, 2016. – С. 48–52
7. Михальченко С. В. Кластерний підхід до формування та розвиток спеціальних територій за умов наближення до стандартів розвинених країн / С. В. Михальченко // Містобудування та територіальне планування. Вип. № 59. – К. : КНУБА, 2016. – С. 336–340.
8. Михальченко С. В. Формування системи стратегічного планування і прогнозування у будівельній галузі сфери національної безпеки України / С. В. Михальченко // Містобудування та територіальне планування. Вип. № 61. – К. : КНУБА, 2016. – С. 78–83.

*Левицька Надія Миколаївна, доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри гуманітарних наук,*

*Пилипенко Олександр Євгенович, доктор історичних наук, професор,
Національний університет харчових технологій*

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У 1991-2017 рр.

Головним завданням різних країн світу протягом їх існування був розвиток регіонів як одиниць регіонального рівня управління держави, які здатні зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень та максимально врахувати потреби місцевих жителів при прийнятті важливих рішень. Цей процес є наслідком глобалізації світу та вдалого здійснення урядами країн політики децентралізації,

регіоналізації та демократизації. Державна регіональна політика – це сукупність організаційно-правових заходів, які здійснюються державою у сфері розвитку регіонів країни з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку регіонів та затверджених стратегічних завдань. Заходи уряду України спрямовані на стимулювання інноваційного розвитку продуктивних сил регіону, раціональне використання їх матеріальних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, вдосконалення територіальної організації суспільства, створення умов для нормального життя населення. Впровадження даного виду внутрішньої політики пов'язане з необхідністю вдосконалення регіонального управління.

Державна регіональна політика є складовою частиною загальної стратегії економічного, культурного та соціального розвитку української держави. Залишена у спадок радянською владою надмірна централізація управління, недостатнє фінансово-економічне забезпечення місцевих органів влади призвели до значних диспропорцій у розвитку окремих регіонів, розбалансування економіки, накопичення на місцях господарських, економічних та соціальних проблем.

Життєві випробовування та виклики, які відчули на собі мешканці різних міст і сіл України впродовж перехідного періоду, висунули нові вимоги щодо збалансованого розвитку регіонів; розв'язання специфічних проблем регіонів та окремих населених пунктів, депресивних територій, малих міст, гірських територій тощо. Все це потребує від органів влади узгодження цілей, пріоритетів, завдань та заходів щодо розв'язання нагальних проблем регіонального розвитку. Важливе значення має якісне законодавче забезпечення нових реформ..

Вітчизняне законодавство у галузі регіонального розвитку формувалося протягом 1991–2017 рр. Вищий законодавчий орган і вищі органи влади мали створити ряд стратегічних нормативно-правових документів у сфері регіонального розвитку. Чинне законодавство визначає інституції, що формують та реалізують державну регіональну політику, реалізують проекти регіонального розвитку, а також визначають основні джерела фінансування регіонального розвитку. Проте діючі на сьогодні закони України та підзаконні нормативно-правові акти не завжди дають відповіді на виклики сьогодення. Більше того, інколи вони суперечать один одному. Частина з них побудована на абсолютно різних концепціях і мають різні способи правового регулювання.

На сьогоднішній день державну регіональну політику регулюють: Конституція України, Указ Президента України від 25.05.2001 р. № 341 «Про концепцію державної регіональної політики», закони України «Про стимулювання розвитку регіонів», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про Генеральну схему планування території України», «Про державні цільові програми», «Про транскордонне співробітництво», «Про

державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України», акти Президента України, Кабінету Міністрів України.

21 липня 2006 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року». В ній поданий детальний аналіз соціально-економічного розвитку регіонів, стан демографії, розвитку науки і освіти, міграційних процесів та інших аспектів життя. В пункті 4 сформульовані мета та стратегічні завдання регіональної політики уряду до 2015 року.

Основною метою Стратегії є створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва та зайнятості населення. Виконання зазначених завдань дасть можливість забезпечити динамічний збалансований розвиток країни в цілому, наблизити рівень життя до європейських стандартів та створити умови для посилення економічної активності в усіх регіонах країни, що сприятиме поступовому пом'якшенню міжрегіональних диспропорцій, зменшенню ризиків утворення депресивних територій та захистить суспільство від значних витрат на відновлення належних умов їх життєдіяльності.

Стратегічним завданням державної політики регіонального розвитку України до 2015 року визнано підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу. Пріоритетний напрям – реструктуризація економічної бази окремих регіонів і створення умов для диверсифікації на новій технологічній основі. Згодом постановами КМУ № 750 від 16.05.2007 р. та № 1190 від 16.11.2011 було внесено зміни і доповнення до попередньої постанови.

У 2008 р. Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України були залучені експерти Європейського Союзу до підготовки нової концепції регіональної політики. Була проведена велика робота по підготовці законопроекту і 5 лютого 2015 р. Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про засади державної регіональної політики» (№156-VIII), а 1 березня 2015 р. Президент України П. Порошенко його підписав. Прийнятий Закон заклав фундамент для нового законодавства про регіональний розвиток в Україні, яке базується на кращих європейських традиціях та надав можливість переглянути на його основі усе існуюче регіональне законодавство.

В законі закріплені основні принципи, на яких базується державна регіональна політика (як складова частина внутрішньої політики України): «принцип законності, історичної спадкоємності, етнокультурного розвитку, паритетності, відкритості, субсидіарності, координації, унітарності, сталого розвитку регіонів». Принцип субсидіарності, зокрема, передбачає передачу владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації. Об'єктами державної регіональної політики мають бути: регіони, макрорегіони, мікрорегіони, міста, села, селища, об'єднані в порядку,

встановленому Кабінетом Міністрів України. Законом чітко трактується ряд термінів, зокрема моніторинг та оцінка результативності реалізації державної регіональної політики, програма регіонального розвитку.

Суб'єктами державної регіональної політики є Президент, Верховна рада України, Кабінет міністрів України, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування. Реалізація державної регіональної політики здійснюється на основі комплексу документів, серед яких: «Державна стратегія регіонального розвитку України»; «План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України»; регіональні стратегії розвитку; плани заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку; інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів.

Для координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування із забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики Законом передбачено утворення Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку (консультативно-дорадчий орган) та заснування регіональних агенцій регіонального розвитку за участю асоціацій підприємців, органів місцевого самоврядування, вищих навчальних закладів, наукових установ, громадських об'єднань.

Фінансування заходів державної регіональної політики передбачається за рахунок: коштів з державного бюджету місцевих бюджетів; фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів об'єднаних на принципах державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій; капітальних видатків державного бюджету; державних цільових програм подолання депресивності територій; угод щодо регіонального розвитку; програм і заходів, інвестиційних проектів, що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку.

6 серпня 2014 р. Кабінет Міністрів України видав постанову за № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», де ставились конкретні завдання на найближчу перспективу. До речі, в країнах Західної Європи були прийняті подібні програми (наприклад, в галузі екологічної безпеки) з перспективою до 2030 р. Цілком зрозуміло, що в українських реаліях передбачити якісь процеси на такий тривалий термін досить складно.

Кабінет Міністрів подав також на розгляд Верховної ради України законопроекти про внесення змін до законодавчих актів України, забезпечив перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із прийнятим Законом. Зарубіжний досвід, відображений у Законі, відкрив можливості для створення в Україні адаптованої до законодавства Європейського Союзу системи документів, що стосуються формування та реалізації державної регіональної політики; механізмів її фінансового забезпечення та шляхів здійснення моніторингу. За словами віце-прем'єр-міністра, міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-

комунального господарства Геннадія Зубка, особливого значення державна регіональна політика набула у зв'язку з підписанням у 2014 р. «Угоди про асоційоване членство України в Європейському Союзі». Прем'єр-міністр України В. Гройсман заявив, що прийняття нових законів дасть можливість регіонам залучати нові джерела фінансування, у тому числі й за рахунок коштів Європейського Союзу.

7 жовтня 2015 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 821 "Деякі питання реалізації у 2015 - 2017 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року", а 11 листопада 2015 року постанову № 931 "Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів". Ці документи з'явилися з метою перевірки стану виконання законів України та «Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року № 385. Районні та обласні державні адміністрації видали відповідні розпорядження. Таке ж розпорядження №311 видала Київська міська державна адміністрація 11.05.2016 р – виконавчий орган Київської міської ради. «Про затвердження плану роботи з виконання у 2016 - 2017 роках завдань Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року».

Україні, як молодій державі, можна використати досвід країн Європейського Союзу. Період становлення регіональної політики ЄС припадає на 70 - 80-і роки минулого століття. В «Єдиному європейському акті» (1986 р.) була прописана необхідність економічної та соціальної єдності, чим закладені основи для проведення спільної регіональної політики, яка ґрунтується на засадах солідарності. У 1988 р. проводиться масштабна корекція регіональної політики ЄС, під час якої визначаються шість пріоритетів: сприяння розвитку й зміні структури відсталих регіонів; конверсія або перебудова регіонів, які зазнали відчутних втрат внаслідок промислових спадів; подолання застійного безробіття в регіонах; сприяння включенню молоді в професійну діяльність; реформа спільної сільськогосподарської політики, розвиток і зміна структури регіонів з низькою щільністю населення. На початку ХХІ ст. під впливом процесів глобалізації приймається «Порядок денний 2000» – фінансовий план Європейського Союзу на 2000–2006 рр. У тексті цього документу регіональна політика ЄС замінюється поняттям політики згуртування, що означає переплетіння регіональної і соціальної політики, які вже розглядаються як єдине ціле. Відбувається трансформація європейської регіональної політики. Вона спрямовується на формування нової ролі регіонів у розвитку самого Європейського Союзу. В умовах глобалізації регіони відрізняються між собою вже за рівнем включення в глобальні процеси (глобалізовані і неглобалізовані). Розвивається взаємозв'язок між регіональними і глобальними партнерами на субрегіональному рівні.

Для країн, що претендують на вступ до Європейського Союзу, розроблено «Спеціальну програму підготовки до вступу для сільського господарства і сільського розвитку (Sapard)». В європейські регіональні процеси Україна включена через «Європейську політику добросусідства» 2006 р. Програма Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» є новим проектом, який реалізовується через бюджетну підтримку, технічну допомогу та проекти «Twinning» спільно з адміністраціями країн-членів Європейського Союзу. Головною метою вказаних програм є сприяння територіальному згуртуванню країни.

Реалізація нових проектів надасть можливість підвищити потенціал українських органів державної влади та поліпшити законодавство у сфері регіональної політики. Експерти Ради Європи взяли участь у розробці проектів Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», «Порядок використання коштів Державного фонду регіонального розвитку» та «Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку у 2015 і подальших роках». Протягом 2014 року проект Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» надав експертний супровід процесу розробки регіональних стратегій розвитку в Сумській, Полтавській, Київській, Рівненській та Івано-Франківській областях.

Окрім того, Європейський Союз прагне визначити заходи для швидкого відновлення постраждалих від військово-політичного конфлікту територій, що перебувають під контролем уряду України. Ця ініціатива є частиною довгострокової підтримки ЄС «Програми реформування політики регіонального розвитку», що впроваджується урядом України. Ціль ініціативи полягає в тому, щоб зміцнити потенціал місцевих органів влади та інших зацікавлених сторін у розробці та реалізації ефективних програм регіонального розвитку, надання допомоги біженцям.

З метою підвищення ефективності державної політики у сфері регіонального розвитку шляхом залучення мережі аналітичних організацій громадянського суспільства для розробки, аналізу та моніторингу стратегій регіонального розвитку в Україні та впровадження рекомендацій з вдосконалення стратегій регіонального розвитку на строк до 2020 р. Інститут громадянського суспільства за підтримки Представництва Європейського Союзу в Україні розпочав реалізацію нового проекту «Регіональна політика в Україні: громадський моніторинг стратегій регіонального розвитку». Партнерами проекту також є Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад», Офіс Ради Європи в Україні. Основні завдання проекту: залучення аналітичних центрів з кожного регіону України до діяльності в складі Асоціації регіональних аналітичних центрів з метою аналізу державної політики та розробки стратегій регіонального розвитку.

Таким чином, виклики, що постають перед Україною в умовах глобалізації і військових конфліктів, зумовлюють необхідність термінового

пошуку інноваційних підходів до формування власної регіональної політики, модернізації системи управління регіональним розвитком. Аналіз законодавчої бази державної регіональної політики дозволяє зробити висновок про те, що протягом періоду незалежності було створено законодавче підґрунтя для демократизації процесів управління кожним регіоном, удосконалення інтеграційних зв'язків між органами державного управління та місцевими органами влади. Правові відносини між державою і регіональними органами влади встановлюються на конституційних засадах, за принципом верховенства права та на підставі чинних законів України.

Список використаних джерел

1. Беззуб І. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.центр.досліджень.соціальних.комунікацій.Національної.бібліотеки.імені.В.І.Вернадського.>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006, № 1001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про засади державної регіональної політики». 1 березня 2015 р. // Вісник Верховної Ради України. – № 3. – 2015. – 721 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014, № 385. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації у 2015-2017 роках Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020» від 07.10.2015, № 821. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
6. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minregion.gov.ua.

*Малиновський Валентин Ярославович,
доктор політичних наук, професор,*

*професор кафедри політології та державного управління
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*

ПРОЦЕС ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ВОЛИНІ У 2017 РОЦІ

Станом на 01.10.2017 р. в Україні створено 614 об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), з яких у 201 ОТГ 29 жовтня 2017 р. відбудуться перші місцеві вибори. За прогнозними оцінками Міністерства